Hoe gebruik je

Er in het Nederlands

Lijntje Pronk

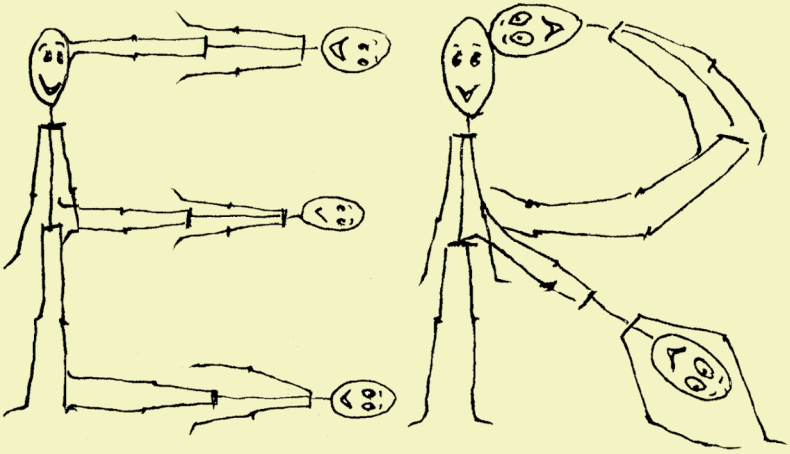

NT2-Bibliotheek

Wilt u uw Nederlands verder verbeteren?

Deze boeken helpen u daarbij:

Speaking Dutch like a Native: A Quick Guide to Colloquial Dutch

Hoe gebruik je getallen in het Nederlands – NT2-Bibliotheek deel 2

Hoe gebruik je verkleinwoorden in het Nederlands – NT2-Bibliotheek deel 3

Hoe gebruik je de modale partikels in het Nederlands: nou, toch, maar, eens, even, soms en misschien – NT2-Bibliotheek deel 5

Copyright © 2021 Lijntje Pronk
Illustraties door de auteur.
Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopie, opname of op enige andere wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.
Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave wettelijk is toegestaan, dient men daarvoor de wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht.

ISBN 978-90-820899-5-0
NUR Codes 110, 113, 623
Ook verkrijgbaar als e-boek
NT2-Bibliotheek deel 4

Taalbureau TXT
www.taalbureautxt.nl

Inhoudsopgave

Inleiding 7
1.‘Er’ is een plaats 11
1.1 Waar staat ‘er’ in de zin 12
1.2 Er, hier en daar 12
1.3 Ernaartoe, erheen en ervandaan 13
2.‘Er’ is een ding 17
2.1 Werkwoorden, preposities en bijzinnen 18
2.2 Met en tot 19
2.3 Waar staat ‘er’ in de zin 20
2.3.1 Erop, eraan, eronder 20
2.3.2 Er ... op, er ... aan, er ... onder 21
2.4 Er, hier, daar en waar 24
3.‘Er’ in combinatie met een getal of aantal 27
3.1 Telbare en niet-telbare woorden 27
3.2 Waar staat ‘er’ in de zin 28
3.3 Er, hier, daar en waar 29
4.Grammaticaal ‘er’ 31
4.1 Zinnen met een onbepaald subject 31
4.1.1 Waar staat ‘er’ in de zin 33
4.1.2 Bepaling van tijd 33
4.1.3 Vraagzinnen 34
4.1.4 Geen ‘er’ na bepaling van plaats 34
4.1.5 Nog meer zinnen zonder ‘er’ 35

4.2 Passieve zinnen met ‘er’ 37
5.Uitspraak.....41
6.Meer dan één ‘er’ in de zin 43
7.Idioom 47
8.Oefeningen.....51
8.1. ‘Er’ is een plaats 51
8.2. ‘Er’ is een ding 53
8.3. ‘Er’ in combinatie met een getal..... 56
8.4 Grammaticaal ‘er’..... 62
Grammaticale termen 66
Fonetische tekens 68
Bibliografie..... 69
Register 70

Inleiding

Het woord ‘er’ gebruik je heel veel in het Nederlands. In dit boek lees je op welke manieren ‘er’ gebruikt wordt, waar ‘er’ in de zin moet staan, en wat je moet doen als er meer dan één ‘er’ in je zin moet staan. De voorbeeldzinnen en oefeningen helpen je om ‘er’ perfect te leren gebruiken.

‘Er’ wordt op **vier verschillende manieren** gebruikt. Bij drie van deze manieren verwijst ‘er’ naar een woord dat eerder genoemd is. Het **verwijst** dan **naar een plaats** (hoofdstuk 1), **een ding** (hoofdstuk 2) of een **aantal dingen of mensen** (hoofdstuk 3).

De vierde manier is moeilijker om te leren. ‘Er’ heeft dan **alleen een grammaticale functie** en geen eigen betekenis (hoofdstuk 4).

‘Er’ wordt op verschillende manieren uitgesproken. Het is in (snel) gesproken Nederlands soms moeilijk om het korte woordje ‘er’ te horen. In hoofdstuk 5 lees je hoe ‘er’ uitgesproken wordt. Zo kun je het gemakkelijker herkennen in gesproken Nederlands en kun je zelf ‘er’ ook op een natuurlijke manier leren uitspreken.

Zinnen waarin het woordje ‘er’ twee keer gebruikt moet worden, zijn soms moeilijk te begrijpen en moeilijk te vormen. In hoofdstuk 6 lees je hoe je ‘er’ twee keer in een zin zet.

Een korte lijst van vaste uitdrukkingen met ‘er’ vind je in hoofdstuk 7.

Aan het eind van dit boekje vind je een hoofdstuk met heel veel oefeningen. Het gebruik van ‘er’ is het best te leren

door veel te oefenen. Zo krijg je automatisch gevoel voor waar en wanneer je ‘er’ moet gebruiken.

1. ‘Er’ is een plaats

‘Er’ verwijst vaak naar een plaats. Die **plaats** is vaak **in de zin ervoor al genoemd**.

> ‘Ik woon al twintig jaar in Rotterdam.’ — ‘Ik woon er ook al twintig jaar.’ (er=in Rotterdam)
>
> Gisteren heb ik een pak yoghurt in de koelkast gezet, maar nu staat het er niet meer. (er=in de koelkast)
>
> Heb je wel eens een walvis op het strand gezien?’ — ‘Nee, die heb ik er nog nooit gezien.’ (er=op het strand)
>
> Er staat een auto op mijn oprit geparkeerd. Die stond er gisteren nog niet. (er=op mijn oprit)
>
> Ik leg mijn huissleutel altijd onder die steen maar nu ligt hij er niet. (er=onder die steen)

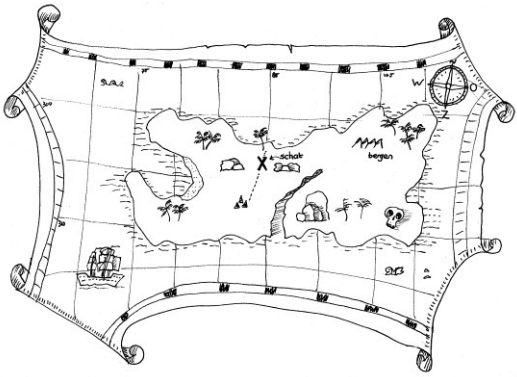

Op de kaart staat waar de schat begraven is maar hij ligt er nu niet meer.

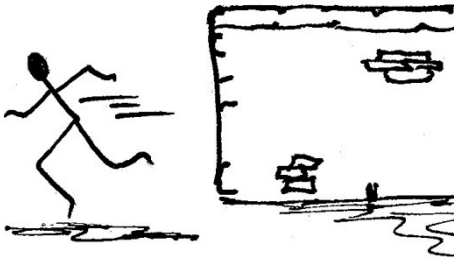

Hij rent ervandaan.

‘Er’ kan ook gescheiden worden van ‘heen’, ‘naartoe’ of ‘vandaan’. Tussen ‘er’ en ‘heen’, ‘naartoe’ of ‘vandaan’ komen bijwoorden, zoals ‘niet’, ‘ook’, ‘wel’ en bijwoorden van tijd (‘gisteren’, ‘nu’ etc.).

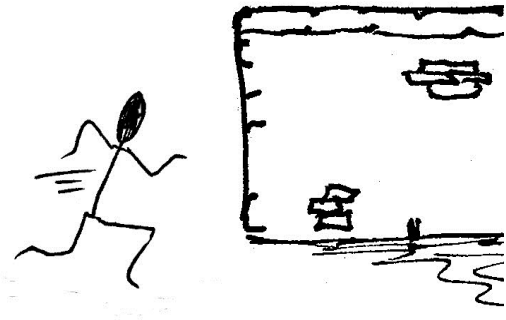

Hij rent er snel naartoe.

‘Ga jij er ook heen?’ — ‘Waarheen?’

Ik kom er net vandaan.

Ik wil er niet naartoe rijden.

Ik ben er gisteren naartoe gevlogen.

Hij is er nog nooit heen geweest.

2.‘Er’ is een ding

‘Er’ kan verwijzen naar een **ding** – of **dingen** – als het **gecombineerd** wordt **met een prepositie** (een voorzetsel, bijvoorbeeld ‘in’, ‘op’, ‘bij’, ‘langs’, ‘onder’). Het ding, of de dingen, zijn vaak in de zin ervoor al genoemd.

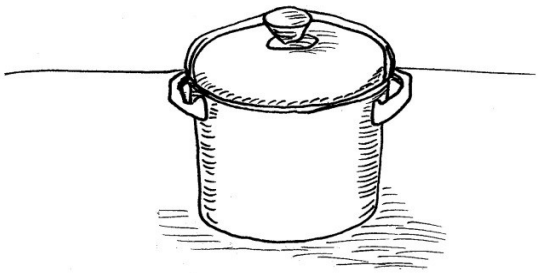

Een pan met een deksel erop

Ik pak een doos en stop de boeken erin. (erin=in de doos; ~~in hem~~ of ~~in het~~ is hier incorrect)

‘Wie luistert er naar de radio?’ — ‘Ik luister ernaar.’ (ernaar=naar de radio; ~~naar hem~~ of ~~naar het~~ is hier incorrect)

Ik weet het nog niet. Ik denk erover. (erover=over ‘het’; ~~over het~~ is hier incorrect)

Zij drinkt een kop koffie met slagroom erop. (erop=op de koffie; ~~op hem~~ of ~~op het~~ is hier incorrect)

Daar staat een auto met een deuk erin. (erin=in de auto; ~~in hem~~ of ~~in het~~ is hier incorrect)

In de kamer stond een bed met een kastje ernaast. (ernaast=naast het bed; ~~naast hem~~ of ~~naast het~~ is hier incorrect)

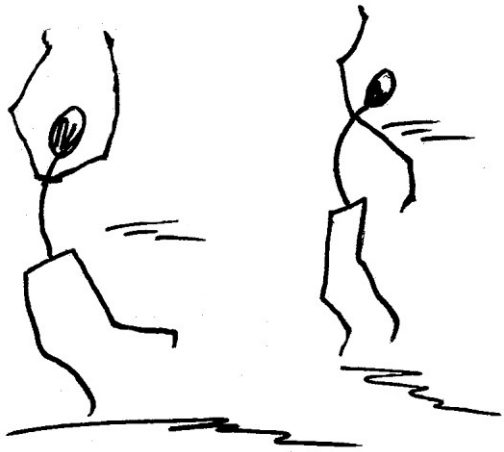

Zij zetten de muziek aan en dansen erop.

Je gebruikt 'er' **niet** op deze manier als het naar een **persoon** verwijst:

De juf legt de som uit en het meisje luistert naar haar. (haar=de juf; ~~ernaar~~ is hier incorrect. 'Het meisje luistert ernaar' kan wel betekenen 'het meisje luistert naar de uitleg')

Hij zag zijn broer en zwaaide naar hem. (hem=zijn broer; ~~ernaar~~ is hier incorrect)

2.1 Werkwoorden, preposities en bijzinnen

Sommige werkwoorden hebben altijd een prepositie (voorzetsel) bij zich, zoals 'kijken naar' of 'beginnen met'. Deze prepositie combineer je met 'er' als er geen object in de zin staat (zie ook de voorbeelden hiervoor). Soms komt

Oefening 1b: Geef antwoord op de vragen. Gebruik 'er' in plaats van het onderstreepte woord. Begin elk antwoord met 'ik denk dat'.

1. Hoelang woon je al aan de Molenstraat? (vijf jaar)

Ik denk dat ik er nu vijf jaar woon.

2. Wat ga je in de supermarkt kopen? (alleen yoghurt)

3. Is Jan straks ook aanwezig bij de vergadering? (ja)

4. Ben je wel eens bij die bakkerij naast het station geweest? (nee, nog nooit)

5. Ben je volgende week maandag op je werk? (nee)

6. Ga je vaak wandelen in het bos? (ongeveer twee keer per week)

7. Spreken ze in Luxemburg ook Nederlands? (ja)

8. Regent het vaak in Zeeland? (ja)

9. Mag je in de auto telefoneren? (ja)

10. Denk je dat je bij die bakker lekker brood kunt krijgen? (heerlijk brood)

Oefening 1c: Vul 'er', 'hier' of 'daar' in. Soms is er meer dan één antwoord correct.

1. Kun je in die winkel papier en pennen krijgen.? Ja hoor, ~~*er*~~/~~*hier*~~/*daar* verkopen ze papier en pennen.

2. Heb ik mijn tas misschien in jouw auto laten liggen? Ja inderdaad, je tas ligt *er/hier/daar*.

4. Ga je je voor de cursus inschrijven? Ja, ik ga ...

5. Ben je van de knal geschrokken? Ja, ik ben ...

6. Ben je op de trein aan het wachten? Ja, ik ben ...

7. Ben je al aan het lawaai gewend? Ja, ik ben ...

8. Ben je geslaagd voor je examen? Ja, ik ben ...

9. Heeft hij al op je e-mail gereageerd? Ja, hij heeft ...

10. Heb jij naar het nieuws gekeken? Nee, ik heb ...

Oefening 2e: Herhaal de zin en vervang het onderstreepte woord door 'er' (dingen) of door een persoonlijk voornaamwoord (personen).

1. Ik ben trots op mijn diploma.

Ik ben er trots op.

2. Ik ben trots op mijn broer.

3. Hij is bang voor muizen.

4. Hij is bang voor grotere kinderen.

5. Ik ben bezig met mijn werk.

6. Ik ben het eens met zijn plan.

7. Ik ben slecht in hockey.

8. Hij is getrouwd met een Duitse.

9. Zij hebben zin in chocolade.

10. Hij is boos op zijn baas.

Register

betrekkelijke bijzin, 24, 28, 29
bijwoord, 21, 27, 37
bijzin, 18, 19, 23, 24, 28, 29, 33, 38, 43, 44, 66
bijzin met ‘er', 12
daar, 12, 13, 15, 24, 25, 29, 31
daarmee, 24
daarvan, 29
ding, verwijzing naar een, 7, 17, 20, 24, 31, 43, 44
eraan, 20, 23, 47, 49
erachter, 48
erbij, 47
erheen, 13
erin, 17, 24, 56
ermee, 19, 20, 21, 22, 48
ernaar, 17, 18, 24, 49
ernaartoe, 13
ernaast, 18, 56
erom, 48, 49
eronder, 49
erop, 17, 18, 20, 21, 49, 53, 56
erover, 17, 19, 23, 48
eroverheen, 20
ertoe, 19
ertussen, 49
ertussenuit, 49
eruit, 50
eruitzien, 48
ervan, 19, 23, 50
ervanaf, 50
ervandaan, 13
ervandoor, 49
getal, 'er' gecombineerd met, 27, 28, 29, 43
grammaticaal 'er', 31
grammaticale 'er', 43
heen, 12, 13, 14, 15
hier, 12, 13, 15, 24, 25, 29, 31
hierheen, 15
hiermee, 24, 25
hiervan, 29
hoeveelheid, 'er' in combinatie met, 27
infinitief, 24
met, 19
naartoe, 13, 14, 15
niet-telbaar zelfst. nwrd, 27, 28
passieve zin met 'er', 31, 37
persoon, verwijzing naar een, 18
plaats, verwijzing naar, 11, 12, 13
positie in de zin, 12, 20, 21, 23, 25, 28, 33, 34, 35, 37
prefix, 23
prepositie, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 31, 43, 44
reflexief voornaamwoord, 23
subject, onbepaald, 31, 32, 33, 34, 35, 36
telbaar zelfst. nwrd, 27, 28, 66
telwoord, 27
tot, 19
uitgespraak, 41
vandaan, 13, 14, 15
voltooid deelwoord, 21
voornaamwoord, 67
vraagzin, 24, 34, 37, 58
waar, 15, 24, 31
waarheen, 13, 14
waarmee, 24, 25

waarnaartoe, 13, 15
waarvan, 24, 29
werkwoord, 67
zelfstandig naamwoord, 67

‘Er’ is voor anderstaligen een van de moeilijkste woorden om te leren gebruiken en het komt ook nog eens heel veel voor. Wat betekent ‘er’ eigenlijk? Waarom kun je het niet gewoon weglaten? Waar zet je ‘er’ in de zin? Hoe spreken Nederlanders het uit? Soms staat ‘er’ twee keer in een zin, klopt dat wel?

Wie goed Nederlands wil leren spreken, moet ook vroeg of laat het woordje ‘er’ correct leren gebruiken. Zelfs dit moeilijk te gebruiken woord kunnen anderstaligen foutloos leren toepassen. Met een heldere uitleg en veel voorbeelden en oefeningen leert u in dit boek ‘er’ op de juiste manier te gebruiken. Aan het eind van dit boek weet u op welke manieren ‘er’ gebruikt wordt, op welke plaats in de zin het komt, op welke manieren het uitgesproken kan worden en hoe u meer dan één ‘er’ in een zin zet.

Dr. Lijntje Pronk geeft al bijna twintig jaar Nederlands aan studenten en expats. Eerder schreef ze onder andere het boek *Speaking Dutch like a Native*.

Over *Speaking Dutch like a Native*:
‘Het boek van Pronk is vandaag meer dan welkom omdat het … spreektalig Nederlands aanbiedt waar de anderstalige steevast over struikelt, maar dat jammer genoeg te vaak ontbreekt in reguliere taalcursussen.’ — em. prof.dr.Ludo Beheydt in *Neerlandia*

‘Wat je niet in een woordenboek of grammatica kunt vinden staat hier wel in: wanneer gebruik je woorden als ietsje, tig en welles, en combinaties zoals oh ja en nou nou. … Leuk om te lezen, super als naslagwerk.’ — review op bol.com

NT2-Bibliotheek
www.taalbureautxt.nl